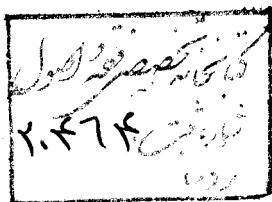

احکام

آرایشگری

مریم واعظ

واعظ، مریم
 احکام آرایشگری / مریم واعظ - قم: سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده
 باقرالعلوم (ع)، انتشارات نورالسجاد، ۱۳۸۱.
 ۸۲ ص.
 ISBN 964 - 7163 - 23 - 1
 ۲۸۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 کتابنامه به صورت زیر نویس.
 ۱. آرایش (فقه). ۲. فقه جعفری - رساله عملیه. الفد. عنوان.

۲۹۷/۳۷۹

م ۸۱ - ۳۴۱۹

کتابخانه ملی ایران

انتشارات نورالسجاد

قم، میدان آستانه، پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام

تلفن ۷۷۴۰۳۶۹ - نمابر ۷۷۴۰۳۵۵

نام کتاب احکام آرایشگری
 مؤلف مریم واعظ
 زیر نظر حجة الاسلام محمدحسین فلاح زاده
 به سفارش استاد احياء امر به معروف و نهی از منکر
 ناشر انتشارات نورالسجاد
 نوبت و تاریخ چاپ اول، بهار ۸۱
 چاپ شریعت
 صفحه‌آرا مرتضوی
 تیراژ ۵۰۰۰ نسخه
 قیمت ۲۸۰ تومان
 شابک ۹۶۴ - ۷۱۶۳ - ۲۳ - ۱

فهرست مطالب

۷	 سخن پژوهشگر
۱۱	 مقدمه
۱۳	 چند نکته

آرایش

۲۱	 تعریف فقهی آرایش
۲۲	 تشویق به آراستگی
۲۸	 آرایشگری از دید اسلام
۳۰	 بررسی شیوه‌های نهی شده
۳۱	 آرایش توسط جنس مخالف
۳۲	 آرایش شبیه به جنس مخالف
۳۳	 ترویج فرهنگ بیگانه
۳۴	 تراشیدن ریش
۳۶	 فریبکاری در آرایش
۳۷	 آرایش مضرّ
۳۸	 آرایش برای نامحرم
۴۰	 احکام جانبی آرایشگری
۴۱	 آرایش زن برای غیر شوهر
۴۳	 اصلاح ابرو
۴۳	 رنگ کردن موی سر و صورت
۴۴	 سرمه کشیدن
۴۶	 عطر و ادکلن
۴۷	 آرایش و عبادت

۴۸	آرایش و مسجد
۴۹	آرایش و حج
۵۰	مکان آرایشگری (آرایشگاه)
۵۰	مکان مناسب
۵۱	مباح بودن
۵۱	ابزار آرایشگری
۵۲	بهداشت ابزار
۵۳	پاکی ابزار و ملزومات بهداشتی دیگر
۵۴	فرپنسی
۵۴	ماسک و گریم
۵۴	در آمد آرایشگر (احکام مالی)
۵۵	چند نکته
۵۷	آرایشگر و اشیاء پیدا شده
۵۸	آرایشگاه و معاشرت با دیگر افراد
۵۹	برخورد نیک
۶۰	رعایت نوبت
۶۲	امانتداری
۶۴	رعایت حال محرومان
۶۵	امر به معروف و نهی از منکر

پوشش

۷۵	جراحی پلاستیک
۷۶	پیوند و ترمیم مو

✽ سخن پژوهشگر

از دیدگاه اسلام، همان گونه که دین راهنمای اندیشه و اخلاق و عبادتهاست، راهنمای انتخاب شغل و بایدها و نبایدها در قلمرو تولید، توزیع، مصرف، مدیریت و اقتصاد هم محسوب می شود. شناخت مکاسب، متاجر، صنایع و مشاغل حلال و حرام ضرورت زندگی اسلامی است. طرح پژوهشی - فرهنگی «فقه و زندگی» با این عقیده شکل گرفت که اسلام پاسخگوی نیازهای بشر در همه عرصه های زندگی است.

مشاغل مختلف، صدها حکم واجب و مستحب و شرایط حقوقی و اخلاقی دارد که دانستن آن در سلامت روابط اجتماعی و تکامل اخلاقی و معنوی انسان اثر می گذارد. همچنین صدها حرام و مکروه دارد که انجام آن فضای زندگی جمعی و اسلامی را آلوده می سازد و ابهام آن دلهره و تردید می آفریند. آشنایی با احکام ویژه هر صنف برای دست اندکاران آن ضرورت حتمی و برای مراجعان به آن

مشاغل «نیاز قطعی» و برای اهل مطالعه، دانش اجتماعی - دینی، مفید و روشنگر است.

با توجه به این حقیقت، مسئولان ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر - که سیمای نورانی فقیهی بیدار و دلسوز و شجاع، همچون حضرت آیه الله جنتی «دام ظلّه العالی» در صدر آن می درخشد - این نیاز را احساس کردند که اگر اصناف و اقشار اجتماعی با حلال و حرام های الهی و واجب و مستحب آشنا باشند معروف های بسیاری تحقق خواهد یافت و آمار منکرات اجتماعی کاهش چشمگیری خواهد داشت. این مهم، تلاش برای تدوین احکام صنفی و آموزش مستقیم و غیر مستقیم را جدی تر ساخت. تدوین متون آموزشی و توجیهی برای اصناف از نیازهایی است که جای خالی آن در این میدان بخوبی احساس گردید و برای تحقق این هدف از برخی فضایی محترم حوزه علمیه قم استمداد شد و کار تهیه متون مورد نیاز برای اصناف مختلف تولیدی توزیعی، خدماتی و صنعتی آغاز گردید. این افتخار نصیب پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام شد و با نظارت علمی چند تن از محققان و نویسندگان از جمله حجة الاسلام محمود مهدی پور و

حجۃ الاسلام محمد حسین فلاح زادہ بہ توفیق الہی سامان یافت۔ مجموعۂ حاضر نقطۂ پیوند «فقہ» و «زندگی» است؛ کہ چگونگی تأمین معیشت حلال را بہ مسلمانان و صاحبان مشاغل گوناگون می آموزد و فقہ را از تئوری بہ عمل و دین نظری را بہ صحنۂ عمل و تجربۂ اجتماعی نزدیک می سازد۔

از آنجا کہ بسیاری از مشکلات اجتماعی، ناشی از ندانستن احکام الہی و عمل نکردن بہ قوانین فقہی است، اگر دولت، ملت، مسئولان و مردم در روابط خویش دستورهای زندگی بخش الہی را بشناسند و عمل کنند زندگی ہر روز شیرین و شیرین تر می شود۔ و بی اعتمادی ها و بدبینی ها و ستم های اجتماعی رخت بر می بندد و زمینہ برای رشد معنوی و اخلاقی و سعادت جاودانی فراهم می گردد۔

شناخت دقیق قوانین الہی از قرآن و سنت، شناخت عمیق واقعیت اجتماعی و روشهای تولید و توزیع و مصرف و ارائه خدمات و کالاها و گسترش صداقت در روابط مردم، زمینہ «عدالت اجتماعی» را فراهم می کند۔

نویسندگان همکار در این پژوهش ہدفی جز شناخت وظیفۂ الہی و دینی ہر صنف و ابلاغ احکام بہ صاحبان مشاغل

گوناگون نداشته و در این زمینه از قرآن و سنت و فقه اهل بیت و اخلاق اسلامی و اصول مسلم عقلی بهره گرفته‌اند. امید است با دریافت رهنمودهای دانشوران رشته‌های گوناگون و فقهای بزرگوار و صاحبان مشاغل، این مجموعه کامل و کامل‌تر شود و زمینه اجرای قوانین اسلامی در زندگی فردی و اجتماعی فراهم آید. در پایان از تمام مسئولان و دست‌اندرکاران، بویژه دبیر «ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر»، جناب حجة الاسلام والمسلمین حاج سیداحمد زرگر و تشکلهای مردمی ستاد، که ما را در شناخت موضوعات و مصادیق احکام یاری کردند، تشکر نموده و از همه صاحب‌نظران دلسوز و محققان و دست‌اندرکاران امور اصناف و برادران و خواهران مؤمن و متعهد در واحدهای صنفی تقاضا می‌شود دیدگاهها علمی، تجربی خویش را در جهت تکمیل و اصلاح این مجموعه به آدرس: قم، میدان آستانه، سازمان تبلیغات اسلامی، پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام ص - پ ۳۷۱۸۵/۱۳۵ ارسال دارند و

ما را در ارائه خدمات فرهنگی بیشتر و بهتر یاری کنند.

والله ولی التوفیق

قم - پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام

❀ مقدمه

«خداوند زیباست و زیبایی را دوست می‌دارد و خوش دارد نشانهٔ نعمتش را در بنده‌اش مشاهده کند.»^(۱)

آراستگی هماهنگ با فطرت آدمی است و به‌طور طبیعی همهٔ مردم به آن میل دارند؛ یعنی انسان‌ها فرد آراسته را می‌پسندند، به او نزدیک می‌شوند، با او طرح دوستی می‌ریزند و بطور کلی مورد توجه و پذیرش جامعهٔ انسانی است. در حالی که این واکنش‌ها در رابطه با فرد ژولیده برعکس است؛ یعنی چنین فردی مورد نفرت، و ژولیدگی او سبب دوری و جدایی او از افراد جامعه است؛ اگر

۱. بحار الانوار، ج ۳، ص ۲۹۹.

حدیث قدسی: «ان الله جمیل، یحب الجمال و یحب أن یری أثر نعمته علی عبده.»

چه در ظاهر با آنان همکار، همسفر و... باشد.

پس فردی که لباسهای کثیف، ظاهری ناپسند و موهای ژولیده و نامرتب دارد، در نظر مردم با شخصی که ظاهری مرتب، لباسهایی تمیز و مویی شانه زده دارد یکسان نیست.

از آن جا که دین اسلام مطابق فطرت پاک انسانی است، آراستگی ظاهری - سر و صورت - و طریقه پوشش را مورد توجه خاص قرار داده و در برخی موارد انسان ها را به حفظ آن امر کرده است.

گواه این سخن زندگانی پیشوایان دینی و دستورات آنان در این رابطه است. پیامبر مکرم اسلام ﷺ در آن جامعه دور از تمدن، لباس های تمیز به تن می کردند و به آراستگی سر و صورت خود توجه داشتند. معصومین علیهم السلام نیز افزون بر اینکه خود افرادی آراسته، نظیف و منظم بوده اند، درباره نظافت تن، کوتاه کردن موی سر و صورت، نگاه در آئینه برای مرتب کردن سر و صورت و حتی شیوه ناخن گرفتن و حمام رفتن دستوراتی داده اند، که همه بیانگر توجه ویژه دین اسلام به این موضوع می باشد.

آرایشگری از زمان‌های گذشته به عنوان یک شغل مطرح بوده است.

سابقه استفاده از بعضی مواد آرایشی و روغن معطر به عصر بقراط می‌رسد^(۱) و امروز نیز یکی از شغل‌های رایج به حساب می‌آید.

تلاش برای اجرای همه جانبه احکام دین مبین اسلام در جامعه دینی، شناسایی احکام دینی مربوط به شغل‌ها و حرفه‌های گوناگون را لازم دارد، و همین ما را بر آن داشت که سیری - هر چند کوتاه و ناتمام - در کتب دینی از منظر آراستگی و پیرایش موی سر و صورت - زن و مرد - و نیز پژوهشی مختصر درباره چگونگی پوشش داشته باشیم.

✽ چند نکته

الف - این نوشتار در دو بخش تنظیم شده: بخش اول در مورد آرایش و مباحث مربوط به آن، مثل؛ تعریف آرایش، تشویق به آراستگی، آراستگی از نظر اسلام، شیوه

آرایشگری، احکام جانبی آرایشگری، مکان آرایشگری (آرایشگاه)، ابزار آرایشگری و درآمد آرایشگر.

بخش دوم، در مورد لباس - که نوعی زینت و سبب جمال و زیبایی است - و مباحث مربوط به آن، مثل زینت بودن لباس، لباس شهرت، لباس و پرو کردن طلا، لباس شبیه به افراد کافر، لباس جنس مخالف و زینت کردن به طلا.

ب - مسائل و فتاوای فقهی عنوان شده در این مجموعه، برگرفته از فتاوای رهبر کبیر انقلاب امام خمینی رحمته الله علیه می باشد - توضیح المسائل، تحریر الوسیله و استفتائات - در مواردی نیز از فتاوای دیگر مراجع معظم استفاده شده است.

ج - نشانی آیات و احادیث و فتاوا و نیز متن عربی آیات و روایات در پی نوشت - به جز موارد معدود - درج شده است.

د: از آنجاکه این اقدام گام نخستین در این راه است هرگز آن را خالی از کاستی نمی دانیم و چشم به راه نظرات تکمیلی و اصلاحی خوانندگان نکته سنج هستیم.

در پایان از همه عزیزانی که در تهیه و نشر این مجموعه ما را یاری داده‌اند، تشکر می‌کنیم و برای همگان آرزوی توفیق داریم. امید آن که این تلاش مورد قبول حضرت حق - عزوجل - و عنایت و توجه حضرت ولی عصر (عج) قرار گیرد.

والحمد لله اولاً و آخراً

قم - بهار ۱۳۸۱

مریم واعظ

فصل اول

آرایش

❁ آرایش

آراستگی در اسلام از دو نظر مورد توجه می‌باشد:
 آراستگی درونی و آراستگی بیرونی، که قسم اول آن از اهمیت بیش‌تری برخوردار است.

آراستگی فقط در شکل و شمایل ظاهری خلاصه نمی‌شود؛ بلکه فراتر از آن، درون و روح انسان را نیز در بر می‌گیرد. آنان که دارای برجستگی‌های اخلاقی از قبیل صداقت، تواضع، شجاعت، سخاوت و از همه مهم‌تر، ایمان به خدای یکتا هستند و از ناپاکی‌های درونی، مانند خودپسندی، غرور، کینه و حسادت به دوراند، افرادی آراسته‌اند؛ بلکه اهمیت این جنبهٔ آراستگی، به مراتب از آنچه امروز به عنوان آرایش از آن یاد می‌شود، مهم‌تر و ارزشمندتر است.

کتب اخلاق اسلامی دربارهٔ فضیلت این زیبایی‌ها و تبیین عوامل پدیده آورنده و آفات آن نوشته شده است و در طول تاریخ، دانشمندان اسلامی اهتمام ویژه‌ای به آن داشته‌اند و نه تنها خود را به این زیبایی‌ها آراسته‌اند، بلکه راه دستیابی به آن را نیز ترسیم کرده‌اند و کتاب‌های گران سنگی در این موضوع نگاشته‌اند. در خصوص آراستگی ظاهری - هر چند در درجهٔ دوم اهمیت است ولی کم اهمیت هم نیست - در جای جای کتب فقهی و آداب اسلامی مسائلی مطرح شده که ارزش و شیوهٔ درست و نادرست آن را نشان می‌دهد، ولی برای انسان‌های علاقه‌مند به زیبایی‌های اخلاقی شایسته است که زیبایی‌های ظاهری مورد نظر اسلام را نیز مد نظر قرار دهند.

به گفتهٔ ارسطو: «آنچه که از تعادل و هماهنگی و دقت اجزاء برخوردار است زیباست و آنچه را که نمی‌توان انکار کرد، تا وقتی نوعی نظم و انسجام و تقارن و توازن و هماهنگی و تناسب بین اجزاء یک شیء نباشد، و در پدید آمدن آن حساب و دقت و ملاحظات ریزی انجام نگرفته

باشد، زیبا به نظر نمی آید. برخلاف آنچه که معمولاً در بحث‌های زیبایی‌شناسی رایج است و جمال را صرفاً از این بُعد تحلیل و بررسی و معرفی می‌کنند، قلمرو دیگری هم هست که با ملاک‌های خاص خودش زشتی و زیبایی دارد و به تعبیری زشت و زیبا فقط در آن محدوده معنای جدی‌تری به خود می‌گیرد؛ چیزی که ما به عنوان جمال معنوی از آن یاد می‌کنیم، آن زیبایی متعال و جمال برین که روح حیات و چهره مقدس وجود است نباید تحت‌الشعاع لذت‌های زیبایی مادی و جمال جسمی قرار گیرد، و گر نه فاجعه به بار می‌آورد.»^(۱)

✽ تعریف فقهی آرایش

در احکام دینی تعریف آرایش به تشخیص عرف و اگذار شده است؛ یعنی هر آنچه را که مردم آرایش بدانند حکم آرایش دارد و این امر در زمان‌های مختلف و در مکان‌های گوناگون متفاوت خواهد بود. پس اگر حکمی در مورد

آرایش وارد شود، هر آنچه را مردم آن محل آرایش بنامند مشمول آن حکم خواهد بود.

❁ تشویق به آراستگی

«ای پیامبر، بگو! چه کسی زینت هایی که خدا برای بندگاناش آفریده و روزی‌های پاکیزه را حرام گردانید! بگو این نعمت‌ها در دنیا برای کسانی است که ایمان آوردند و در قیامت نیز مخصوص آنان است.»^(۱)

به گواهی روان شناسان، حس زیبایی یکی از چهار بعد روح انسانی است که به ضمیمه حس نیکی، حس دانایی و حس مذهبی، ابعاد اصلی روان آدمی را تشکیل می‌دهند و معتقدند که تمام زیبایی‌های ادبی، شعری، صنایع ظریف، و هنر به معنای واقعی مولود این حس است.^(۲)

اسلام، به عنوان یک دین مطابق فطرت و تأمین کننده خواسته‌های مادی و معنوی انسان‌ها، چطور ممکن

۱. قل من حرم زينة الله التي أخرج لعباده والطيبات من الرزق، قل

هي للذين آمنوا في الحياة الدنيا خالصة يوم القيامة (اعراف / ۳۲)

۲. تفسیر نمونه، ج ۶، ص ۱۵۰.

است این حس اصیل را در روح بشر خفه کند و عواقب سوء عدم اشباع صحیح آن را نادیده بگیرد! اسلام استفاده کردن از زیبایی‌های طبیعت و پوشیدن لباس‌های زیبا و متناسب و به کار بردن بوی خوش و عطر را جایز؛ بلکه در برخی موارد لازم دانسته است. اسلام تنها به آرایش بانوان توجه نکرده و آرایش را ویژه یک جنس خاص ندانسته و مردان را نیز به آراستن خود توصیه کرده و آثار روحی و اجتماعی آن را گوشزد کرده است.

امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

هر یک از شما باید آن گونه که دوست دارد فرد بیگانه‌ای در بهترین حالت او را مشاهده کند، خود را برای برادر مسلمانش - آن هنگام که نزد او می‌رود - بیاراید. ^(۱)

همین‌طور آراستگی ظاهر فقط هنگام برخورد با افراد خارج از منزل نیست؛ بلکه آراستگی در منزل نیز برای مردان و زنان سفارش شده است؛ امام باقر علیه السلام می‌فرمایند:

۱. «لِیَتَرَّیْنَ أَحَدُکُمْ لِأَخِیهِ الْمُسْلِمِ إِذَا أَتَاهُ کَمَا یَتَرَّیْنَ لِلْغَرِیْبِ الَّذِی یَحِبُّ أَنْ یَرَاهُ فِی أَحْسَنِ الْهَيْئَةِ». (بحارالانوار، ج ۷۹، ص ۲۹۸)

همان گونه که مردان دوست دارند زینت را در خانم‌های خود ببینند، زنان نیز دوست دارند زینت را در شوهرانشان مشاهده کنند. (۱)

حسن بن جهم گوید:

دیدم امام کاظم علیه السلام موی خود را رنگ کرده و خود را آراسته‌اند، عرض کردم فدایت شوم! شما هم خضاب کرده‌اید؟ حضرت در پاسخ فرمودند:

آری! آراستگی شوهر موجب عفت زن می‌شود و بی عفتی زنان به سبب ناآراستگی شوهرانشان بوده است.

سپس فرمودند:

آیا دوست داری همسرت بدون زینت و آرایش باشد؟

عرض کردم: نه، فرمودند:

زن هم این چنین است.

پس از آن فرمودند:

۱. رساله نمونه، ص ۱۵۵، به نقل از مکارم الاخلاق.

نظافت و خوشبویی و کوتاه کردن مواز اخلاق

پیامبران است. (۱)

و امام رضا علیه السلام فرموده‌اند:

برای مرد سزاوار نیست که عطر زدن و خوش

بویی را از برنامه روزانه خود حذف کند. (۲)

علاوه بر این، احادیث زیادی در تشویق مسلمانان به

نظافت، مسواک زدن، حمام کردن، شستن سر، روغن زدن،

شانه کردن، شارب گرفتن، ناخن گرفتن، عطر زدن، لباس

پوشیدن و آراسته شدن به زینت‌ها و زیبایی‌های حلال

وارد شده است؛ تا آن جا که نقل شده:

النظافة من الایمان. (۳)

۱. نعم ان التهية مما يزيد في عفة النساء و لقد ترك النساء العفة

بترك أزواجهن التهيئة. ثم قال: أيسرّك أن تراها على ما تراك عليه

إذا كنت على غير تهية؟ قلت: لا، قال: فهو ذاك ثم قال: من اخلاق

الأنبياء التنظيف و التطيب و حلق الشعر...» (وسایل الشیعه، ج ۱۴،

ص ۱۸۳، حدیث ۱، باب استحباب التنظيف و الزينة للرجال و

النساء)

۲. لا ينبغي للرجل أن يدع الطيب في كل يوم» (وسایل الشیعه، ج ۱،

ص ۴۴۱، حدیث ۲)

۳. الزواج في الاسلام، ص ۱۹۴.

این دستورها فقط برای زن یا مرد نیست؛ بلکه همه را در بر می‌گیرد. امام صادق علیه السلام در باره موی سر می‌فرمایند: موی زیبا پوشش الهی است، آن را گرامی دارید. (۱)

نیز فرمودند:

هر کس موی خود را کوتاه نکند، باید به آن رسیدگی کند (ژولیده مو نباشد) اگر نه آن را کوتاه کند. (۲)

در مورد بانوان نیز آرایش و نظافت، کاری پسندیده شمرده شده و بر آن تأکید شده است، با این شرط که در دید نامحرم قرار نگیرد. البته در برخی موارد هم واجب است، مثل زینت کردن برای شوهر، آنگاه که خواست شوهر باشد (۳) و در دستورات دینی ما بر این مطلب تأکید شده است. از امام باقر علیه السلام، درباره وصل کردن مو به مو (کلاه

۱. الشعر الحسن من کسوة الله فأکرموه. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۳۲، حدیث ۱)

۲. من اتخذ شعراً فلیحسن ولایتہ أویجزّہ. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۳۲، حدیث ۲)

۳. تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۰۵.

گیس) سؤال شد؛ امام علیه السلام فرمودند:

هر زینتی که زن برای شوهر خود به کار برد

مانعی ندارد. (۱)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در مورد برخورد زنان با شوهرانشان

می‌فرمایند:

بر زن لازم است از بهترین عطرهايش استفاده

کند و زیباترین لباس و جامه‌اش را بپوشد و

خود را به نیکوترین وجه بیاراید و صبح و شام

خود را بر شوهرش عرضه کند، البته حقوق

شوهر زیادتر از این است. (۲)

برای حفظ زیبایی بیشتر زنان در حدیثی از پیامبر

اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده:

زنان برای حفظ زیبایی، ناخن‌های خود را

مقداری بلند نگه دارند. اما مردان ناخن‌های

۱. «لابأس علی المرأة بما تزینت به لزوجها» (وسائل الشیعه، ج ۱۲،

ص ۹۴، ج ۳)

۲. ... و علیها أن تتطیب بأطیب طیبها و تلبس أحسن ثیابها و تزین

بأحسن زینتها و تعرض نفسها علیه غدوة و عشية و اکثر من ذلك

حقوقه علیها» (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۲، باب ۷)

خود را کوتاه کنند. (۱)

* آرایشگری از دید اسلام

بر خلاف نحله‌ها و گروه‌هایی که معتقدند هدف وسیله را توجیه می‌کند، در دین اسلام وسیله‌ای می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد که مورد تأیید قانونگذار شرع باشد. به همین سبب مسلمان معتقد، برای امرار معاش، شغل و حرفه‌ای را انتخاب می‌کند که مورد پذیرش خدا و رسول ﷺ باشد.

بدین ترتیب دارایی انسان اگر از راه‌های پذیرفته شده شرع مقدس به دست آید، مباح و اگر نه حرام و غیر قابل تصرف است.

آرایشگری از شغل‌هایی است که دین اسلام آن را نهی نکرده است، پس شغلی مباح است. بنابراین درآمد حاصل از آن نیز در صورتی که با کار ممنوعی (مثل تراشیدن ریش، یا وصل موی انسانی دیگر به موی زن برای بعضی

۱. قال رسول الله ﷺ: «للرجال قضاؤا أظافيركم و للنساء اتركن من أظفاركن فانه ازين لکن.» (وسایل الشیعه، ج ۱، ص ۴۳۵)

اهداف و...) آمیخته نگردد، مباح است.

سوال: زنی هستم که شغلم آرایشگری است و مخصوص بانوان مسلمان و با حجاب در محیطی محفوظ می باشد. خواهشمند است، نظر مبارکتان را در مورد درآمد حاصله اعلام فرمایید.

جواب: در فرض سؤال اشکال ندارد و درآمد حاصله حلال است. (۱)

در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:
زن آرایشگری خدمت پیامبرگرامی اسلام صلی الله علیه و آله رسید.
پیامبر صلی الله علیه و آله از او پرسیدند:

آیا هنوز آرایشگری می کنی؟
عرض کرد: «ای پیامبر خدا! من به کار خود ادامه خواهم داد؛ مگر این که شما نهی کنید.»
حضرت فرمودند:

ادامه بده، وقتی که آرایش می کنی با پارچه به صورت نکش، زیرا این کار آب رو را

می برد و موی زن را به دیگری وصل نکن.... (۱)
 پس از بررسی آرایشگری و درآمد حاصل از آن از
 جهت مباح یا حرام بودن، به شیوه آرایشگری می پردازیم.

✽ بررسی شیوه های نهی شده

انجام هر کار به شیوه های گوناگون میسر است؛ مهم،
 انتخاب شیوه درست است. و آن شیوه از زاویه سخن ما،
 روش مورد تأیید قانونگذار دین است.

برای شناخت راههای مباح و مجاز در آرایشگری
 نخست شیوه های نهی شده را بر می شماریم تا شیوه های
 مجاز به خودی خود آشکار گردد.

۱. «عن ابی عبد الله علیه السلام : قال: دخلت ماشطة على رسول الله صلی الله علیه و آله فقال لها هل تركت عملك أو أقمت عليه، فقالت يا رسول الله صلی الله علیه و آله : أنا أعمله. إلا أن تنهاني عنه فأنتهى عنه: فقال لها: افعلی فإذا مشطت فلا تجلی الوجه بالخرق فأنها تذهب بماء الوجه و لاتصلی الشعر بالشعر...»، کافی، ج ۵، ص ۱۱۹، حدیث ۲؛ تهذیب، ج ۶، ص ۳۵۹، حدیث ۱۵۲.

❁ آرایش توسط جنس مخالف

در جامعه اسلامی ما، به طور معمول، آرایش هر جنس توسط همان جنس انجام می‌شود؛ یعنی مردها کار آرایش آقایان را انجام می‌دهند و آرایش خانمها نیز توسط بانوان انجام می‌پذیرد. بر فرض اگر آرایش مرد توسط زن یا بالعکس آرایش زنی توسط مرد انجام پذیرد ممنوع و حرام است؛ زیرا کار آرایشگری، با نگاه و لمس همراه است و نگاه زن و مرد نامحرم به بدن یکدیگر حرام است. نیز نگاه مرد به موی زن نامحرم ممنوع است:

«زن باید مو و بدن خود را از نامحرم بپوشاند.»^(۱)

«نگاه کردن به بدن زن نامحرم به جز صورت و دستها چه با قصد لذت و چه بدون قصد لذت حرام است.»... و نیز نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم حرام می‌باشد.»^(۲)

«هر عضوی که نگاه کردن به آن حرام است، تماس بدنی با آن نیز حرام است... بلکه اگر نگاه به صورت و

۱. توضیح المسائل، مسأله ۲۴۳۵.

۲. همان، مسأله ۲۴۳۳.

دستهای زن نامحرم را جایز بدانیم، تماس بدنی با آنها جایز نیست.»^(۱)

✽ آرایش شبیه به جنس مخالف

از دیگر موارد ممنوع آن است که زن یا مرد به گونه‌ای آرایش کند که شبیه جنس مخالف شود.

سوال: آیا مردها می‌توانند صورت خود را با لوازم آرایش خانمها زینت کنند یا مانند خانمها زیر ابرو بردارند؟
جواب: اشکال دارد.^(۲)

از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است که:

لعنت خدا بر مردانی که خود را به قیافه زنان درآورند و لعنت خدا بر زنانی که خود را به قیافه مردان درآورند!^(۳)

۱. تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۴۳، مسأله ۲۰.

۲. احکام روابط زن و مرد، استفتائات آیه الله گلپایگانی.

۳. «لعن الله المتشبهین من الرجال بالنساء و لعن الله المتشبهات من النساء بالرجال.» (بخاری، ج ۱۰۳، ص ۲۵۸، حدیث ۶)

✽ ترویج فرهنگ بیگانه

آرایشی که فرهنگ بیگانه و فساد را ترویج نماید، می‌تواند از موارد ممنوع باشد. خانمها یا آقایانی که موی سر خود را مطابق مُدهای وارداتی و تقلیدی از بیگانگان - نه مدهای متعارف و آرایش طبیعی - کوتاه می‌کنند، گاهی بطور ناخواسته موجب رواج فساد هستند، چون بعضی از مدل‌ها امروزه به عنوان شعار سیاسی و فرهنگی گروه‌های مبتذل و حتی منحرفان جنسی قرار گرفته و موجب فساد در جامعه و حرام است.

سوال: پوشیدن لباس و آرایش با مدل‌های کاملاً غربی، از قبیل رپ، در انظار عمومی چه حکمی دارد؟

جواب: آیه‌الله خامنه‌ای: اگر فساد دارد باید اجتناب شود. آیه‌الله فاضل لنکرانی: «پوشیدن این لباس‌ها و تشبّه به کفار مناسب شأن یک مسلمان انقلابی نیست.» آیه‌الله صافی گلپایگانی: «پوشیدن این لباس به تقلید از کفار در زیّ (شأن) جوانان مسلمان نیست و اگر صدق

تشبه به کفار بکند حرام است.»^(۱)

✽ تراشیدن ریش

از دیگر موارد آرایش ممنوع، تراشیدن ریش می باشد.
«تراشیدن ریش با تیغ و یا ماشینی که مثل تیغ است،
بنابر احتیاط واجب، حرام است.»^(۲)

سوال: آیا مرد جوانی که ۱۹ - ۱۸ سال دارد، اجازه دارد که فقط به منظور روپیدن مو در صورت، (ریش و سبیل) و بهتر روپیدن آن صورت را دو یا سه بار با تیغ بتراشد یا خیر؟ در مورد سبیل چه می فرمایید؟

جواب: بنابر احتیاط نباید ریش را بتراشد، ولی تا زمانی که ریش بیرون نیامده، تیغ به صورت کشیدن مانعی ندارد و تراشیدن سبیل اشکالی ندارد.^(۳)

سوال: گذاشتن سبیل نسبتاً کوتاه به نحوی که نوک های شارب و آبخور دقیقاً کوتاه شده باشد چطور؟

۱. مسائل جدید از دیدگاه علماء، ص ۱۰۱ - ۱۰۴.

۲. استفتاات، امام خمینی رحمته الله علیه، ج ۲، ص ۳۲.

۳. همان، ص ۳۱.

جواب: مانعی ندارد. (۱)

سوال: مشخص بودن خط فاصل بین موی سر و ریش و روی شقیقه چه صورت دارد؟

جواب: اشکالی ندارد. (۲)

سوال: آیا تراشیدن ریش حرام است؟ کسی که در اثر اضطرار ریشش را بتراشد، مثلاً شغلش طوری است که اگر ریشش را نتراشد، باعث جمع شدن گرد و خاک در لابلاهی موی صورتش می‌شود، تکلیفش چیست؟ آیا کار حرامی انجام می‌دهد؟

جواب: ریش تراشی حرام است، علی‌الاحوط و عذر مزبور مجوز ریش تراشی نیست. (۳)

سوال: چون کارکنان آتش نشانی در ارتباط با شغلی که دارند، از جمله پوشیدن ماسک‌های ضد گاز و همچنین سرایت آتش به صورتشان در هنگام اطفاء حریق، داشتن ریش بلند، خالی از خطر نخواهد بود، با توجه به این که

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان، ص ۳۲.

تراشیدن ریش با تیغ از نظر شرعی اشکال دارد، حکم چیست؟

جواب: اگر ممکن است، به مقداری که صدق ریش کند را باقی گذارند و خود را از خطر حفظ کنند و اگر ممکن نیست معذورند. (۱)

✽ فریبکاری در آرایش

آیا آرایشگر می تواند هر گونه که مشتری می خواهد او را آرایش کند؛ مثلاً اگر از وی بخواهند کسی را که از او خواستگاری شده، طوری زیبا جلوه دهد، یا عیبی را که در او هست به گونه ای بپوشاند که خواستگار را به اشتباه اندازد، می تواند این کار را انجام دهد؟

«...این کار نه تنها برای آرایشگر جایز نیست، بلکه درخواست این کار از طرف مشتری نیز صحیح نمی باشد.» (۲)

۱. همان، ص ۳۲.

۲. ر.ک: تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۹۵.

✽ آرایش مضر

آرایش کردنی که باعث ضرر و زیان برای شخص شود جایز نیست. هر کاری - حتی عبادات - اگر ضرر و زیانی را متوجه انسان کند ممنوع است؛ برای نمونه:

«اگر انسان چیزی بخورد که برای او زیان داشته باشد، یا وضویی بگیرد، و یا غسلی انجام دهد و یا هر گونه عمل عادی و یا غیر عادی را که برایش ضرر دارد انجام دهد، کار حرامی انجام داده است.»^(۱)

تاتو کردن (خال کوبی) ابرو، مژه، لب و سوزاندن جای مو، و کاشتن ناخن، اشکال ندارد، اما ممکن است از نظر بهداشتی سبب ایجاد قارچ پوستی شود که لازم است، آرایشگر آن را به مشتری تذکر دهد.

اگر از طرف آرایشگر به مشتری زیانی وارد شود در بعضی موارد موجب ضمان خواهد بود؛ مثلاً:

۱. توضیح المسائل، امام خمینی، مسأله ۲۶۳۰.

در مورد آقایان، اگر آرایشگر کاری کند که موی سر یا موی صورت از بین برود و دیگر نروید باید دیه کامل یک فرد را به او بدهد،^(۱) اما اگر دوباره بروید در مورد ریش باید یک سوم دیه را و در سر باید ارش - نوعی خسارت که دادگاه معین می‌کند - بپردازند.^(۲)

در مورد خانم‌ها هم اگر به گونه‌ای زیان وارد شود که موی سر ریخته و دیگر نمی‌روید آرایشگر دیه کامل یک زن را می‌پردازد،^(۳) ولی در صورتی که دوباره می‌روید باید به اندازه مهر زنانی که موقعیت او را دارند، به او بپردازند.^(۴)

✽ آرایش برای نامحرم

از دیگر موارد ممنوع، آرایش بانوان برای اشخاص نامحرم است، خداوند عالم به خاطر حکمت‌هایی - که یکی

۱. تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۵۷۰ مسأله ۱.

۲. همان مسأله ۲.

۳. همان مسأله ۱.

۴. همان.

از آنها مصونیت بانوان است - حجاب و پوشش از نامحرمان را بر آنان واجب نموده است، و همان گونه که نمایاندن خود به نامحرم جایز نیست، نمایاندن آراستگی‌ها هم جایز نمی‌باشد و آرایشی که به این قصد انجام گیرد ممنوع است و جایز نیست خانمی به قصد این که نامحرم او را ببیند، آرایش کند. (۱)

سؤال: آرایشگری که زن‌ها را آرایش می‌کند و می‌داند، زن خودش را به نامحرم نشان می‌دهد، چه حکمی دارد؟
جواب: اگر به قصد نشان دادن به نامحرم او را آرایش کند اعانت بر اثم (کمک به گناه) است و حرام؛ ولی اگر علم دارد، بدون قصد عیبی ندارد. (۲)

از مسأله فوق چنین استفاده می‌شود که فقط در صورتیکه آرایشگر بداند زن آرایش شده خود را به نامحرم نشان می‌دهد و چنین قصدی هم داشته باشد، اشکال دارد.

۱. احکام روابط زن و مرد، ص ۱۵۲.

۲. همان، ص ۱۵۳.

✽ احکام جانبی آرایشگری

در کنار مسائلی که مطرح شد، مسائل دیگری نیز وجود دارد که ممکن است ذهن پرسشگر خواننده را مشغول دارد؛ به عنوان مثال، حکم زینت و آرایش در مکان‌های مختلف، زینت و آرایش بانوان در جایی که نامحرم آنها را می‌بیند، استفاده از زینت آلات در مناسک حج یا نماز، وضو گرفتن در هنگام استفاده از مواد آرایشی، اصلاح ابرو، لاک زدن، عطر زدن، سرمه کشیدن به چشم و

به جهت ارتباط این مسائل با موضوع مورد بحث، حکم فقهی آنها بیان می‌شود:

«النگو، دست بند، انگشتر، حلقه ازدواج، بلند کردن ناخن، لاک زدن، حنا گرفتن، پوشیدن دستکش‌های توری و ساعت‌های مچی زینتی و هر چیز که از زینت‌های دست به حساب می‌آید، باید از نامحرم پوشانده شود و به طور کلی هر چه عرفاً زینت محسوب می‌شود، پوشیدن آن از

نامحرم واجب است.»^(۱)

کلاه گیس هم گر چه از موهای خود شخص نیست، اما باید پوشانده شود.

«بنا بر احتیاط واجب خانم‌ها باید موهای مصنوعی را که به موی خود وصل کرده‌اند یا کلاه‌گیسی را که به سر گذاشته‌اند بپوشانند؛ و فرقی نمی‌کند که موی وصل شده از موی مرد و یا زن باشد.»^(۲)

* آرایش زن برای غیر شوهر

بیشتر دربارهٔ آرایش بانوان برای شوهران خود نکاتی بیان شد. در این جا احکام مربوط به آرایش زن برای غیر شوهر ذکر می‌شود.

این موارد بیشتر در میهمانی‌ها و مجالس اتفاق می‌افتد، که اگر نگاه نامحرمی به این افراد نیفتد گناهی بر آنان نیست - گر چه زنان مؤمن آراستگی خود را در مکان‌هایی که حتی احتمال قرار گرفتن در دید نامحرم

۱. همان، ص ۸۶

۲. عروة الوثقی، مسألة ۱، ستروساتر.

است حفظ می نمایند.

سوال: آرایش کردن زنها برای غیر شوهر، در بعضی از مجالس زنانه، مثل عروسی یا مهمانی زنانه چه حکمی دارد؟

جواب: در صورتی که نامحرم او را نبیند اشکالی ندارد. (۱)

همان گونه که نشان دادن آرایش به نامحرمان جایز نیست، نظر کردن نامحرم نیز به آراستگی بانوان در هر حال جایز نیست؛ به عنوان مثال، نگاه به نامحرم به هنگام امتحان لباس یا جواهرآلات در وقت خرید، اشکال دارد.

مسأله: «نامحرم به هر منظور که آرایش کرده باشد، نگاه کردن به او جایز نیست، حتی اگر برای پرو لباس یا امتحان انگشتر یا النگو یا گردن بند و... باشد.» (۲)

۱. احکام ازدواج، ۱۸۸۰، استفتاء به نقل از احکام روابط زن و مرد.

۲. احکام روابط زن و مرد، ص ۸۶

* اصلاح ابرو

اصلاح ابرو برای بانوان اگر از زینت‌ها به حساب آید، باید از نامحرم پوشانده شود:

سوال: با توجه به این که زیر ابرو برداشتن برای بانوان زینت حساب می‌شود آیا پوشاندن آن از نامحرم واجب است؟

جواب: واجب است زینت را از نامحرم بپوشانند. (۱)

* رنگ کردن موی سر و صورت

در روایات ما به رنگ کردن موی سر و صورت توصیه شده است. در روایتی از امیرمؤمنان علیه السلام نقل شده که رنگ کردن مو به پیامبر صلی الله علیه و آله هدیه شده و آن از مستحبات می‌باشد. (۲)

۱. رساله نمونه، ص ۳۰۴.

۲. وسایل الشیعه، ج ۱، ص ۴۰۰، حدیث ۵.

به رنگ کردن موی سر و صورت با رنگ سیاه تأکید
بیش‌تری شده است.^(۱) همچنین به رنگ کردن با حنا
سفارش شده است.^(۲)

از آرایش‌های مورد استفاده بانوان حنا و لاک زدن به
دستها و ناخن‌ها است، که اگر زینت به حساب آید باید از
نامحرم پوشیده شود.

سوال: آیا لاک زدن به ناخن و حنا زدن به دستها
برای بانوان اشکال دارد؟

جواب: اشکال ندارد؛ ولی زینت را باید از نامحرم
پوشانند.^(۳)

✽ سرمه کشیدن

سرمه کشیدن نیز از طرف معصومین علیهم‌السلام مورد توجه و
تأکید واقع شده است.^(۴) آن بزرگواران خود نیز از آن

۱. همان، ج ۱، ص ۴۰۲.

۲. همان، ص ۴۰۸.

۳. رساله نمونه ص ۳۰۴، با استفاده از عروة الوثقی، ج ۱، ص ۵۵۱.

۴. وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۱۳.

استفاده می‌کرده‌اند. این توجه به سبب وجود خواص طبّی و دارویی سرمه است، روایت شده که حضرت رسول ﷺ هنگام خواب سرمه می‌کشیدند. (۱)

استفاده از سرمه زینت است و باید از نامحرم پوشانده شود، گر چه برای خواص طبّی استفاده شده باشد.

سوال: اگر بانوان سرمه را نه برای زینت؛ بلکه برای خواص طبّی آن استفاده کنند، آیا در این صورت باز هم باید آن را از نامحرم بپوشانند؟

جواب: اگر عرفاً زینت حساب می‌شود، باید بپوشانند،

چه قصد زینت کردن داشته باشند، چه نداشته باشند. (۲)

این نکته از نظر دور نماند که استفاده از سرمه برای خواص طبّی، آن گونه که روایات اشاره دارد، هنگام استراحت شبانه است که پر واضح است در آن هنگام زینت بودن آن منتفی است.

۱. همان، ص ۴۱۳.

۲. عروة الوثقی، ج ۱، ص ۱۲۰ مسأله ۳۲.

✽ عطر و ادکلن

استفاده از مواد خوشبو کننده (عطر و ادکلن) مخصوص بانوان یا آقایان نیست، و این کار گر چه پسندیده است، اما بهتر است بانوان در جایی که نامحرم آمد و شد دارد به سبب جلب توجه، از استفاده این مواد خودداری نمایند؛ چون در صورت ایجاد مفسده و تحریک، این کار جایز نیست.

«عطر زدن زنان اگر موجب مفسده و تحریک باشد جایز نیست.»^(۱) حتی اگر برای مردی غیر از شوهر خود از مواد خوشبو کننده استفاده کند، مستحب است غسل نماید. «زنی که برای غیر شوهرش، بوی خوش استعمال کرده، مستحب است غسل نماید.»^(۲)

۱. احکام روابط زن و مرد، ص ۸۶ (استفتاء از امام خمینی ره)

۲. توضیح المسائل، مسأله ۶۴۴

✽ آرایش و عبادت

موضوع دیگر، استفاده بانوان از زیور آلات و استعمال مواد آرایشی در حال نماز است، که نماز خواندن با آنها اشکالی ندارد، مگر این که مواد آرایشی در هنگام وضو یا غسل مانع رسیدن آب به بدن گردد و یا در هنگام نماز موجب عدم تماس پیشانی با مهر شود، در این صورت باید این مواد را پاک کرد.

سؤال: آیا استفاده از لوازم آرایش و زینت آلات در نماز اشکال دارد؟

جواب: برای زنان، مستحب است، هنگام نماز خود را با زیور آلات زینت کنند. استفاده از مواد و لوازم آرایشی اشکال ندارد، ولی باید برای وضو و غسل، موادی که جرم دارد پاک شود و برای مهر هم مانع نباشد. (۱)

برای آقایان پوشیدن لباس حریر خالص و طلا بافت در نماز اشکال دارد که تفصیل آن در بخش پوشش خواهد آمد.

۱. همان، مسأله ۱۰۶۰ و ۲۸۹، شرط سیزدهم وضو.

✽ آرایش و مسجد

﴿يَا بَنِي آدَمُ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾^(۱)

ای فرزندان آدم! زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید.

این جمله می‌تواند هم اشاره به زینت‌های جسمانی مثل پوشیدن لباس‌های مرتب و تمیز، شانه زدن موها، به کار بردن عطر و مانند آن و هم شامل زینت‌های روحانی مثل صفات انسانی، ملکات اخلاقی، پاکی نیت و اخلاص باشد.

از امام هشتم علیه السلام درباره این آیه سؤال شد، حضرت علیه السلام فرمودند:

از جمله زینت‌های مورد اشاره شانه زدن هنگام هر نماز است.^(۲)

۱. اعراف / ۳۱.

۲. سئل أبو الحسن الرضا علیه السلام عن قول الله عز وجل ﴿خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾، قال: من ذاك التمشط عند كل صلوة. (وسایل، ج ۱، ص ۴۲۶، حدیث ۳)

درباره زندگانی امام حسن مجتبی علیه السلام نقل شده است که هنگامی که به نماز بر می خواستند بهترین لباس های خود را می پوشیدند. از دلیل این کار سؤال کردند، حضرت فرمود:

خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد و به همین جهت من برای راز و نیاز با پروردگارم لباس زیبا می پوشم و همو دستور داده که به هنگام رفتن به مسجد زینت خود را بگیرید. ^(۱)

✽ آرایش و حج

حج عبادتی سیاسی و کنگره عظیم جهانی است که هر ساله توسط مسلمانان جهان در روزهای مخصوصی برگزار می گردد، و دارای احکام شرعی بسیاری است. در این نوشتار فقط حکم آرایش در حال احرام مورد نظر است که

۱. «إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ فَأَتَجَمَّلُ لِرَبِّي وَهُوَ يَقُولُ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ» (تفسیر نمونه، ج ۶، ص ۱۵۰، به نقل از وسایل، ج ۳، ابواب احکام الملابس)

هیچ گونه آرایش و استفاده از مواد آرایشی مجاز، در آن حال جایز نیست.

«سرمه کشیدن برای مرد و زن، حنا بستن و انگشتر به دست کردن برای زینت، و همچنین زینت (آرایش) کردن برای زنان، اگر چه برای همسر باشد و استعمال روغن و زدودن مو از سر و صورت و بدن و گرفتن ناخن در حال احرام حرام است.»^(۱)

✽ مکان آرایشگری (آرایشگاه)

جایی که آرایش در آن انجام می‌گیرد (آرایشگاه)، دارای ویژگی‌هایی است که رعایت یک سری از اصول در آن جا ضروری می‌باشد؛ در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود:

✽ مکان مناسب

مکان آرایش بایستی مناسب و محفوظ باشد؛ خصوصاً آرایشگاه بانوان که رعایت پوشش کامل برای آنان ضروری

است و باید از تردد و دید افراد نامحرم به دور باشند.

✽ مباح بودن

نکته دیگر، مباح بودن مکان آرایشگری است.
 «در صورت استیجاری بودن مکان، صاحب آرایشگاه باید طبق عقد اجاره و شروط آن عمل نماید؛ یعنی مدت اجاره را رعایت کند اجاره بها راپردازد و ... و اگر ملکی است، مالکیت آن از راه صحیح به دست آمده باشد.»^(۱)

✽ ابزار آرایشگری

ابزار و وسایلی که در آرایشگری استفاده می‌شود، از قبیل قیچی، پمپ، سیفون، آپاچ، ششوار، رنگ‌های مو، کرم‌های صورت، تیغ و... وسایلی هستند که می‌توان در کار حلال یا حرام از آنها استفاده کرد.

خرید و فروش این گونه وسایل برای استفاده حلال جایز است، ولی برای استفاده حرام جایز نیست؛ چون اگر

۱. ر.ک: توضیح المسائل، بخش بیع و اجاره.

چیزی را که می‌شود استفاده حلال از آن ببرند به این قصد بفروشد که آن را در حرام مصرف کنند، مثلاً انگور را به این قصد بفروشد که از آن شراب تهیه نماید معامله آن حرام و باطل است.^(۱)

✽ بهداشت ابزار

بسیار به جا و مناسب است که وسایل مورد استفاده در آرایشگری تمیز و بهداشتی باشند چه این که بیماریهای پوستی و غیر آن از این طریق قابل انتقال است و نیز حوله‌ها و پیش بندها دارای رنگی روشن باشد، تا اندک چرکی روی آن معلوم شود.

شایسته است برای رعایت بیش‌تر بهداشت، شانه از خود مشتری باشد. شانه جزء وسایلی است که در دستورات دینی ما به اختصاصی بودن آن توصیه شده است.

* پاکی ابزار و ملزومات بهداشتی دیگر

الکل: الکل ماده‌ای است که در آرایشگاهها برای ضد عفونی ابزار مورد استفاده قرار می‌گیرد برای این کار؛
 «اگر الکل صنعتی باشد و انسان نداند از چیزهایی که مست می‌کند گرفته شده است یا نه، پاک است.»^(۱)

لوازم بهداشتی: روغن و صابون هایی که از کشورهای غیر اسلامی می‌آورند، اگر انسان یقین به نجاست آنها نداشته باشد، پاک است.»^(۲)

وسایل دیگر آرایشگری، از قبیل ابزار و مواد که با سر و گردن یا صورت تماس پیدا می‌کند، تا وقتی که آلوده به خون یا نجاست دیگر نشود، پاک است. تیغ، شانه، موپران و... نیز همین گونه‌اند.

بهتر است مراقبت شود که به هنگام خیس کردن سر، اگر جایی با خون نجس شده است، به جاهای دیگر سرایت نکند.

۱. استفتائات، امام خمینی، ج ۱، ص ۱۰۰.

۲. توضیح المسائل، مسألة ۹۴.

* فرپنسی

این فر به گفته بعضی از آرایشگرها، فری است که ابزار آن از مواد نجس است و سبب نجس شدن موی سر می‌شود. به همین جهت مناسب است که آرایشگران پس از اتمام کار به مشتری یادآوری کنند که سر و موی خود را آب بکشد.

* ماسک و گریم

استفاده از ماسک یا گریم کردن - همان گونه که گذشت - اگر برای به اشتباه انداختن خواستگار نباشد، اشکالی ندارد.

* در آمد آرایشگر (احکام مالی)

پولی که آرایشگر دریافت می‌کند در مقابل کاری است که انجام می‌دهد، و در نتیجه دستمزد آرایشگر در صورتی که اصل عمل اشکال نداشته باشد، اشکالی ندارد.

* چند نکته

الف - معمولاً نرخ آرایشگاه‌ها توسط اتحادیه صنفی مربوط مشخص شده و مشتری‌ها با توجه به این نرخ برای اصلاح به آرایشگاه مراجعه می‌نمایند، برای همین شایسته نیست آرایشگر بیش از آنچه معین شده دریافت نماید؛ مگر این که مشتری با رضایت خود مبلغی اضافی پرداخت کند یا این که آرایشگر کاری زیاده‌تر از معمول انجام دهد.

مسأله: «در جایی که نرخ مشخصی در کار نباشد، مبلغی که با توافق طرفین معین گردد، از مشتری دریافت می‌شود و در صورت نبودن توافق قبلی، مبلغی را که در آن محل برای چنین کاری پرداخت می‌شود، مشتری پرداخت می‌کند.»^(۱)

ب - در هر کاری، اگر انسان بیش از مخارج سالانه‌اش، پس اندازی داشته باشد، یک پنجم آن را به عنوان خمس

به حاکم شرع می‌پردازد، آرایشگر نیز چنین است.

سؤال: خمس از چه موقعی بر انسان واجب می‌شود؟

جواب: مکلف از موقعی که شروع به پیدا کردن در آمد می‌کند، تا سر سال اگر درآمدش از مخارج سال زیاد بیاید، باید خمس باقیمانده را بدهد. (۱)

سؤال: تعیین مبدأ سال برای پرداخت خمس چگونه است؟

جواب: کسانی که در آمد روزانه دارند مبدأ سالشان روز شروع به کسب و کار است؛ کارمندان اولین روزی که حقوقشان را می‌گیرند و کشاورزان وقتی میوه‌هایشان را جمع آوری می‌کنند. (۲)

بنابراین آرایشگران اگر استخدامی نباشند که حقوق ماهیانه دریافت کنند و مزد را پس از کار از مشتری دریافت می‌کنند، اولین روز آغاز آرایشگری آغاز سال خمسی آنان است.

۱. استفتائات، امام خمینی، ج ۱، ص ۴۱۹

۲. همان، ص ۴۸۹، نیز ر.ک: رساله‌های عملیه، مبحث خمس.

* آرایشگر و اشیاء پیدا شده

بسیار اتفاق می افتد که در آرایشگاه یا مغازه های دیگر، اشیایی باقی می ماند و آرایشگر صاحب آن را نمی شناسد و یا دسترسی به آنها ندارد، در این صورت، این اشیاء اگر دارای نشانه و قیمت آنها بیش تر از نیم مثقال نقره باشد باید تا یک سال آن را اعلان کنند و پس از یک سال اگر صاحبش پیدا نشد و از پیدا شدن او مأیوس شدند، از طرف صاحبش به فقیر بدهند.^(۱)

سوال: مدتی است که کیفی با مقداری پول پیدا شده است، با این که پشت شیشه مغازه نوشته ام، ولی هنوز صاحبش پیدا نشده است. همچنین بعضی مواقع مشتری ها اجناسی باقی می گذارند که صاحبان آنها را نمی شناسیم، تکلیف ما چیست؟

جواب: بعد از یک سال تعریف [اعلان] و یا یأس از پیدا شدن صاحبش، باید از جانب صاحب آن، آن را به فقیر

صدقه بدهند و در صورت اول [یعنی صورتیکه چیزی پیدا شده است]، پس از یک سال تعریف خودش نیز می‌تواند بردارد. (۱)

✽ آرایشگاه و معاشرت با دیگر افراد

افراد اجتماع دارای سلیقه‌ها و خلق‌های گوناگون می‌باشند، با این حال حقوقی بر یکدیگر دارند؛ مراقبت در حفظ حقوق دیگران و بی‌حرمتی نکردن به آنان در برخوردهای اجتماعی و معاشرت‌ها، بسیار حایز اهمیت است.

از امام سجاده علیه السلام درباره رعایت حقوق دیگران سخنی نسبتاً طولانی نقل شده است که در ضمن آن، حضرت حقوق افراد بر یکدیگر را به تفصیل بیان فرموده‌اند. (۲)

۱. استفتائات، امام خمینی، ج ۲، ص ۹۰۶.

۲. ر.ک: رساله حقوق امام سجاده علیه السلام.

* برخورد نیک

بدون شک هر انسانی در آرزوی موفقیت است، و یکی از راههای موفقیت، خوش برخوردی با افراد است. امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

زیبا سخن بگوئید تا پاسخ زیبا بشنوید. (۱)

برای گرم‌تر شدن رابطه‌ها در سخنان معصومین علیهم السلام عواملی ذکر شده است، از آن جمله نقل شده که:

سه چیز دوستی را در میان مسلمانان خالص می‌کند:

۱ - با گشاده رویی با او (برادر مسلمان خود) برخورد نماید.

۲ - هنگام نشستن برای او جا باز کند.

۳ - به بهترین نامی که دوست دارد، او را صدا زند. (۲)

۱. «إجملوا فی الخطاب، تسمعوا جمیل الجواب» «غرر الحکم»، ص ۱۳۹

۲. رساله نمونه، ص ۱۷۵، به نقل از اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴۳.

چه زیباست که هم آرایشگر و هم مراجعه کنندگان - اگر چه یکدیگر را نمی‌شناسند - با برخوردی زیبا با هم روبرو شوند؛ دستورهای اسلامی - خصوصاً سلام کردن که در واقع دعا در حق یکدیگر است - را به کار گیرند. نام یکدیگر را با احترام به زبان آورند و با لحنی شاد، صمیمی و دلپسند از یکدیگر استقبال کنند. صاحب مغازه نهایت مراقبت از لوازم مشتری را به عمل آورد؛ با حوصله به سخنانش گوش دهد؛ در مسائل خصوصی و خانوادگی یکدیگر تجسس ننمایند؛ در آرایشگاه از پخش شایعات و خبرهای بدون اساس خودداری کنند؛ در تعارف‌های معمولی - خصوصاً آرایشگر - تبعیض قایل نشوند و به حقوق یکدیگر احترام گذارند. آرایشگر به وعده‌هایی که می‌دهد عمل کند و وظایف صنفی خود را کاملاً مراعات نماید.

✽ رعایت نوبت

از دیگر عوامل موفقیت، نظم و ترتیب در کارها است. امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

شما دو نفر - امام حسن و امام حسین علیه السلام - و تمام فرزندان و خاندانم و کسانی که این وصیت به آنها می‌رسد را به ترس از خدا و نظم در امور زندگی سفارش می‌کنم. ^(۱)

آرایشگر و مراجعه کننده با رعایت نظم می‌توانند در انجام سریع و بهتر کارها به همدیگر کمک کرده و همت نمایند که حقی از کسی ضایع نشود، زیرا همان گونه که وقت برای ما ارزشمند است و دوست داریم نوبت ما محفوظ باشد برای دیگران نیز چنین است.

آرایشگر می‌تواند با قرار دادن قرآن، کتب مذهبی و دیگر کتاب‌های قابل استفاده برای عموم و نشریات و مجلات مفید، از هدر رفتن وقت مشتری جلوگیری و بدین وسیله برای خود اجر اخروی کسب کند. مراجعه کننده نیز می‌تواند، برنامه‌ریزی کند و برخی کارها را که می‌توان در آرایشگاه انجام داد، مثل مطالعه یا کارهایی از این دست را در وقت انتظار انجام دهد.

۱. «اوصیکما و جمیع ولدی و اهلی و من بلغه کتابی بتقوی الله و نظم امرکم...» (نهج البلاغه، ترجمه دشتی، ص ۵۵۹ - ۵۵۸)

❁ امانتداری

در هر کسب و کاری، آنچه مورد انتظار است، انجام درست و بی عیب و نقص کار است. گر چه در برخی موارد این عمل به صرف وقت بیش‌تری نیاز دارد، اما در عوض موجب رضایت خداوند متعال و نیز رضایت و جلب مشتری خواهد بود. از امام صادق علیه السلام نقل شده که پیامبر صلی الله علیه و آله خطاب به خانمی به نام «زینب عطار» فرمودند:

به هنگام فروختن اجناس خیانت نکن. داد و ستد را خوب انجام بده؛ که این کار به خویشتن داری و ترس از خداوند نزدیک‌تر و موجب باقیماندن سرمایه است. (۱)

از موارد امانتداری این است که آرایشگران مراقب باشند که اسرار مشتریان خود را به کسی نگویند؛ به ویژه بانوان آرایشگر، زیبایی یا نقص اخلاقی و جسمی و اسرار خانم‌ها را برای دیگران، خصوصاً نامحرمان، توصیف

نکنند؛ که این کار باعث آزار زنان مسلمان و بانوان با عفت بوده و ممنوع است. امام علی علیه السلام می فرمایند:

هر کس پرده از اسرار دیگران بردارد، خداوند پرده از اسرارش برمی دارد. (۱)

همچنین عیب جویی از نظر شرعی امری غیر مجاز است:

«عیب جویی و تنقیص مسلمانان جایز نیست.» (۲)

خداوند می فرماید:

وای بر هر بدگوی عیب جو! (۳)

باید از غیبت - که گاه نقل مجالس است - پرهیز نمود چرا که یکی از گناهان کبیره محسوب شده و قبح و عقوبت آن نیز نسبت به بسیاری از گناهان دیگر بیش تر است. خداوند می فرماید:

۱. غرر الحکم.

۲. استفتائات، امام خمینی رحمته الله، ج ۲، ص ۶۱۸.

۳. ﴿وَلِكُلِّ هَمْزَةٍ لَمْزَةٌ﴾ (همزه ۱/)

«از شما بعضی غیبت بعض دیگر را نکند؛ آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده‌اش را بخورد!»^(۱)

✽ رعایت حال محرومان

آرایشگر با ایمان، روزی رسان اصلی را خداوند می‌داند و به وعده‌های پروردگار در مورد انفاق و جایگزین شدن آن ایمان دارد، به همین خاطر در گذشتن از حق خود در مواردی که باید گذشت نماید، کوتاهی نمی‌کند. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

«مثل کسانی که اموال خویش را در راه خدا انفاق می‌کنند، همانند دانه‌ای است که هفت خوشه برویاند و در هر خوشه صد دانه باشد و خداوند برای هر کس که بخواهد چند برابر می‌کند و خداوند گشایشگر داناست.»^(۲)

به همین دلیل، به هنگام مراجعه افراد بی بضاعت و محروم با حفظ آبروی آنان، به تخفیف دادن به این گونه

۱. «... لا یفتب بعضکم بعضا، ایحب احدکم أن یأکل لحم أخیه میتاً» (حجرات / ۱۲)

۲. «مثل الذین ینفقون أموالهم فی سبیل اللّٰه کمثل حبة أنبتت سبع سنابل فی کل سنبله مائة حبة واللّٰه یضاعف لمن یشاء واللّٰه واسع علیم» (بقره / ۲۶۱)

افراد یا دریافت نکردن اجرت، مبادرت می‌کند.

✽ امر به معروف و نهی از منکر

در همه مکان‌ها، هنگام روبرو شدن برادران و خواهران ایمانی، مواردی پیش می‌آید که احتیاج به تذکر دارد. آرایشگاه نیز همین گونه است. در برخورد با انجام گناه یا ترک کردن کار واجب امر به معروف و نهی از منکر با شرایط آن واجب است. علاوه بر آیات قرآنی^(۱) روایات زیادی در این رابطه هست. از پیامبر ﷺ نقل شده که فرمودند:

امت من تا وقتی امر به معروف و نهی از منکر کنند و برای نیکی همکاری نمایند بر خوبی‌اند و وقتی این کار را ترک کنند، برکت‌ها از آنان گرفته شده و بعضی بر بقیه مسلط شوند و در زمین و آسمان یاری کننده‌ای نخواهند داشت.^(۲)

۱. آل عمران / ۱۰۴ و ۱۱۴؛ توبه / ۱۷ و لقمان / ۱۷.

۲. عن النبی ﷺ أنه قال: «أمتی بخیر ما أمر و بالمعروف و نهوا عن المنکر و تعاونوا علی البر، فإذا لم يفعلوا ذلك نزع منہم البرکات

جامعه سالم در پرتو امر به معروف و نهی از منکر سلامت خویش را می‌یابد و حفظ می‌کند.

«امر به معروف با شرایطی واجب است:

اول: آن که کسی که می‌خواهد امر و نهی کند باید بداند که آنچه شخص مکلف به جا نمی‌آورد واجب است به جا آورد و آنچه به جا می‌آورد باید ترک کند و بر کسی که معروف و منکر را نمی‌داند واجب نیست.

دوم: احتمال بدهد امر و نهی او تأثیر می‌کند....

سوم: بداند شخص معصیت کار بنا دارد که معصیت خود را تکرار کند....

چهارم: در امر و نهی مفسده‌ای نباشد. پس اگر بداند یا گمان کند که اگر امر یا نهی کند، ضرر جانی یا عرضی و آبرویی یا مالی قابل توجه به او می‌رسد واجب نیست.»^(۱)

وسلط بعضهم على بعض، ولم يكن لهم ناصر في الأرض ولا في

السماء» (وسایل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۸)

۱. توضیح المسائل، مسأله ۲۷۹۱.

فصل دوم

پوشش

* پوشش

«ای فرزندان آدم برای شما لباسی فرو فرستادیم که اندام شما را می پوشاند و مایهٔ زینت شماست. ولی بهترین جامه، لباس تقوا است.» (۱)

لباس در حالی که پوشش برای اندام و عیوب انسان است، به نوعی زینت و وسیله‌ای برای آراستن تن او نیز هست. در دستورات دینی دربارهٔ تمیز کردن لباس و منزل و استعمال عطر و... سفارش‌های زیادی شده است؛ امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد و از فقر و بیچارگی و خود را فقیر نشان دادن بدش

۱. ﴿یا بنی آدم قد أنزلنا علیکم لباساً یواری سؤاتکم و ریشاً و لباس التقوی ذلک خیر﴾، (اعراف / ۲۶)

می آید؛ و هنگامی که خدای عزوجل نعمتی بر بنده اش ارزانی می دارد، دوست دارد نشانه آن را در بنده اش ببیند.

سؤال شد: چگونه؟ فرمود:

لباسش را تمیز کند و بوی خوش استعمال نماید و خانه اش را نیکو نگاه دارد. (۱)

در احکام دینی به نوع خاصی از لباس دستور داده نشده است، ولی باید شرایطی داشته باشد، از آن جمله است:

- ۱ - بدن را به مقدار لازم بپوشاند؛
- ۲ - نازک و بدن نما نباشد؛
- ۳ - برجستگی های بدن را بپوشاند؛
- ۴ - لباس شهرت نباشد؛ (۲)

۱. *إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَالتَّجَمُّلَ وَ يَكْرَهُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ، فَأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ نِعْمَةً أَحَبَّ أَنْ يَرَى عَلَيْهِ أَثَرَهَا. قِيلَ وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: يَنْظِفُ ثَوْبَهُ وَ يَطِيبُ رِيحَهُ وَ يَحْسَنُ دَارَهُ.* (بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۳۰۰)

۲. لباس شهرت لباسی است که انسان را انگشت نما کند.

چه برای مرد و چه برای زن،
ست.»^(۱) در نتیجه تفاوتی
هت می شود نیست؛ چه از
زننده - و چه از نظر مدل یا

نیز نهی شده است.

شهرت بر تن کند، خداوند
ر او لباس خواری

س که لباسی بر تن کند
ر مرکبی سوار شود که

الله لباس الذل يوم

برکب دابة مشهورة،

پوشیدن

زنانه و زن

مردها و

بنابر احتیاط

ندارد.»^(۱)

و نیز استفاده

مچی طلا،

پوشیدن

ن حرام است و

۵- لباس مختص جنس مخالف نباشد؛

پوشش دیگری که مورد نهی قرار گرفته است
لباس جنس مخالف است، یعنی مرد لباس زن
لباس مردانه را بپوشد.

«پوشیدن لباس مخصوص زنها به وسیله
بالعکس پوشیدن لباس مردها به وسیله زنها،
واجب، حرام است؛ اما نماز خواندن با آن اشکال
۶- لباس حریر و طلا بافت نباشد؛

پوشیدن لباس حریر خالص و طلا بافت
از زینت‌هایی مثل زنجیرهای طلا، ساعت
انگشتر طلا و ... برای مردان ممنوع می‌باشد
آن باعث باطل شدن نماز است.

«پوشیدن لباس حریر خالص برای مردان
نماز با آن باطل است.» (۲)

(بحار الانوار، ج ۷۹، ص ۳۱۳)

۱. تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۱۴۶.

۲. همان، ج ۱، ص ۱۴۵.

«زینت کردن به طلا، مثل آویختن زنجیر طلا به سینه، انگشتر طلا به دست کردن و بستن ساعت طلای مچی برای مردان حرام و نماز خواندن با آنها باطل است.»^(۱)

«خرید و فروش زینت آلات طلا که مخصوص مردان می‌باشد، حرام است و زینت [کردن به] طلا توسط مرد نیز همان حکم را دارد.»^(۲)

«طلای سفید، حکم طلای زرد را ندارد و خرید آن برای داماد اشکالی ندارد.»^(۳)

۷ - شبیه لباس به کفار نباشد؛

پوشیدن لباس هایی که شخص را شبیه به کفار می‌نماید و فرهنگ غیر مسلمانان را در میان مسلمانان رواج می‌دهد، اشکال دارد.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

-
۱. توضیح المسائل، مسأله ۸۳۲ (شرط پنجم لباس نمازگزار) رسالة عملیه آیت‌الله گلپایگانی و آیت‌الله اراکی.
 ۲. مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، ص ۸۱.
 ۳. احکام روابط زن و مرد، ص ۱۳۰.

خداوند به یکی از پیامبرانش وحی کرد که، به افراد با ایمان بگو لباس، خوراک و آداب و رسوم دشمنان خدا را سرمشق قرار ندهید که شما [نیز مانند آنها] دشمن خدا باشید.^(۱)

۸- اگر زنی است که در عده وفات است لباسهایش رنگارنگ نباشد؛

احکام ویژه‌ای در مورد لباس و زینت بانویی که شوهر خود را از دست داده و به اصطلاح در عده وفات به سر می‌برد، در رساله‌های عملیه بیان شده است؛ از جمله:

«زنی که در عده وفات به سر می‌برد، حرام است لباس الوان (رنگارنگ) بپوشد و سرمه بکشد و همچنین کارهای دیگری که زینت حساب می‌شود بر او حرام می‌باشد.»^(۲)

«زنی که شوهرش وفات کرده واجب است، تا چهار ماه و ده روز عده نگه دارد، لباس‌هایی را که زینت حساب

۱. «إِنَّهُ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى نَبِيِّ مِنْ أَنْبِيَائِهِ: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ لَا تَلْبَسُوا لِبَاسَ أَعْدَائِي وَ لَا تَطْعَمُوا مَطَاعِمَ أَعْدَائِي وَ لَا تَسْلُكُوا مَسَالِكَ أَعْدَائِي فَتَكُونُوا أَعْدَائِي» (مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، ص ۱۵۸)

۲. توضیح المسائل، مسألة ۲۵۱۸.

می‌شود نپوشد و خود را با سرمه و عطر و مانند آن زینت نکند.»^(۱)

✽ جراحی پلاستیک

جراحی پیوند استخوان معمولاً هیچگونه زخمی در صورت باقی نمی‌گذارد و نتیجهٔ عمل بسیار طبیعی و برای مدتی طولانی ماندگار است و دورهٔ نقاهت، کوتاه و درد و تورم آن کم است.^(۲)

سوال: جراحیهای پلاستیکی که صرفاً برای زیبایی انجام می‌گیرد چه حکمی دارد؟
جواب: آیت‌الله تبریزی:

در صورتیکه از اعضاء بدن خود شخص برای ترمیم و وصله کردن استفاده شود مانعی ندارد و اگر از غیر آن باشد جایز نیست. والله العالم
آیت‌الله فاضل لنکرانی:

۱. تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۳۸.
۲. مجلهٔ صنایع بهداشتی آرایشی (ویژهٔ پوست)، پرفسور هوشنگ رحیمی، ص ۱۱۰.

فی نفسه حرام نیست، مگر اینکه در ضمن آن کار حرامی انجام شود.

❖ پیوند و ترمیم مو

پیوند مو یا «کرفت» عملی است که توسط پزشک متخصص و از طریق جراحی انجام می‌شود؛ یعنی موهای طبیعی خود بیمار را از قسمت‌های پر پشت بر می‌دارند و در قسمت‌های جلوی سر، که خالی شده است و از نظر زیبایی اهمیت بیشتری دارد می‌کارند.

بطور کلی سه روش برای ترمیم مو وجود دارد:

۱ - روشی که ذکر شد،

۲ - روش بافتنی: در این روش کلاه گیس به موی سر بافته می‌شود که آن هم دارای سوراخ‌های درشت است.^(۱)

آیا این عمل از نگاه دستورات دینی بلااشکال است؟

۳ - بصورت یک تور با سوراخ‌های درشتی که از میان آن می‌توان موی سر را شست و شو داد. این روش بر

۱. مجله صنایع بهداشتی و آرایشی (ویژه مو)، دکتر طباطبایی، ص ۵۹ - ۶۰.

خلاف دو مورد دیگر امکان تنفس و رسیدن هوای لازم به پوست سر را فراهم می‌کند. این توری به وسیله چسب کلیپس به موی اصلی متصل می‌شود.

سؤال: حکم کاشتن مو بر روی سر چیست؟

جواب: آیت‌الله فاضل لنکرانی:

فی نفسه حرام نیست، مگر اینکه در ضمن آن کار حرامی انجام شود.

آیت‌الله تبریزی:

چنانچه ایجاد مانع بر روی پوست بدن بشود از جهت وضو و غسل جایز نیست. (۱)

برای برخی اعمال روزمره دعا‌هایی وارد شده که به تناسب موضوع بحث و حسن ختام، دعای هنگام نگاه کردن به آئینه و سرمه کشیدن را ذکر می‌کنیم:

پیامبر ﷺ به امیرمؤمنان علی علیه السلام فرمودند:

هنگام نگاه کردن در آینه بگو:

۱. استفتاء از حضرات آیات عظام تبریزی و فاضل لنکرانی که از طرف خود مؤلف صورت گرفته است.

اَللّٰهُمَّ كَمَا اَخْسَنْتَ خَلْقِيْ فَحَسِّنْ خُلُقِيْ وَ
رِزْقِيْ. (۱)

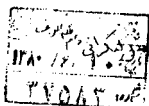
خداوندا! همانگونه که آفرینش مرا نیکو قرار دادی، اخلاق و روزی مرا نیز نیکو قرار ده.

دعای هنگام کشیدن سرمه:

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ
اَجْعَلِ النُّوْرَ فِيْ بَصَرِيْ وَالبَصِيْرَةَ فِيْ دِيْنِيْ...

خداوندا!، تو را به حق محمد ﷺ و خاندان او می خوانم و اینکه نور را در دیدگان و بصیرت را در دین من قرار دهی...

«آمین»

سینه بدانی
مخصوصاً بر مریح قلبه معظم حضرت آیت الله العظمی فاضل شریعتی

سلام علیکم

فدوی حضرتعالی در مورد مسائل در حقیقت لطفاً بیان فرماید؟

۱: حراجهای لازم است که صرفاً برای زیبایی انجام می‌آورد حجتی دارد؟

ب: استفاده از لوازم درون چشم و تغییر رنگ چشم چه حکمی دارد؟

ج: حکم خال کوبی در نظر حضرتعالی چیست؟
فقه حرام نیست مگر اینکه در صورت آن کفر و شرک باشد.

د: اگر مردها با لوازم آرایش زانده خود را بپارایند چه حکمی دارد؟
۲۰۴۰ - حائز نیست.

ه: برداشتن خال حلقش چیست؟
۱۷ - حرام

و: کاشتن مو در نظر حضرتعالی چیست؟

ز: اگر آرایشی موجب ضرر به شخصی (از طرف خود متخص یا وسیله آرایشگر) شود، حکم چیست؟

اگر ضرر و زیان از طرف متخص یا وسیله آرایشگر باشد و اگر ضرر و زیان از طرف آرایشگر باشد

جواب استفتائات صفحه قبل از حضرت آیت ا...

تبریزی (زید عزه)

بسم الله

- ۱- در صورتی که لذت اعضاء بدن خود شخص برای ترسم و قصد کردن استفاده شود مانی ندارد و اگر لذت غیر آن باشد جایز نیست و اگر برای لذت
- ۲- در صورتی که برای زیبایی باشد اشکالی ندارد و اگر برای زیبایی زن باشد باید با محرم آنرا بپوشاند یا بپوشاند و در غیر این
- ۳- خاک کوبه مانی ندارد و در فرقی که مانع از رسیدن آب چهره و غسل بپوش نیست این نظر نیز مانی ندارد و اگر برای
- ۴- آرایش زنانه برای مرد جایز نیست و اگر برای
- ۵- برداشتن خال مانی ندارد و اگر برای
- ۶- چاشنی ایجاد مانع بر روی پوست بدن بشود از جهت چهره و غسل جایز نیست و اگر برای
- ۷- چاشنی غیر مملک و ضایع بپوش باشد برای شخص مانی ندارد و اگر بپوش دیگری واقع شده و قبل از پوشش را (در اینگونه) تبرئه نموده باید در جابت را بردارد و یا ضایع بپوشد و یا در جابت
- در صورت تبرئه قبل از آرایش بپوشد و اگر آرایش را مانع کند و اگر

فهرست منابع

۱. آداب کسب، سید مهدی شمس‌الدین.
۲. احکام روابط زن و مرد، سید مسعود معصومی، چاپ نهم، دفتر تبلیغات اسلامی.
۳. استفتائات، امام خمینی‌ره، دفتر انتشارات اسلامی. (وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم)
۴. الزواج فی الاسلام، علی مشکینی و احمد جنتی، ۱۳۸۹ ق.
۵. العروة الوثقی، سید محمد کاظم یزدی، دارالکتب الاسلامیه.
۶. المنجد فی اللغة.
۷. بحار الانوار، علامه مجلسی، تهران، مکتبه الاسلامیه.
۸. تحریر الوسیله امام خمینی (ره)، مطبعة الاداب فی النجف الاشرف.
۹. تفسیر نمونه، آیه الله مکارم شیرازی.
۱۰. رساله توضیح المسائل، امام خمینی ره، تهران، انتشارات طاهری ۱۳۶۳.
۱۱. رساله حقوق امام سجاد علیهما السلام.
۱۲. رساله نمونه، عبدالرحیم گوهری، قم دفتر تبلیغات اسلامی.
۱۳. غررالحکم، آمدی.
۱۴. فرهنگ فارسی، دکتر محمد معین.
۱۵. فرهنگ نوین سید مصطفی طباطبایی، تهران، کتابفروشی اسلامی.
۱۶. قرآن کریم.
۱۷. مجله بهداشتی آرایشی، دکتر حسین طباطبایی و دکتر رحیم.
۱۸. مسائل جدید، از دیدگاه علما.
۱۹. مکاسب محرمة، شیخ انصاری.
۲۰. نهج البلاغه، سید رضی.
۲۱. وسائل الشیعه، شیخ محمد حسن الحر العاملی، تهران، المکتبه الاسلامیه.
۲۲. هنر در قلمرو مکتب، جواد محدثی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.

« مجموعه فقه و زندگی »

متنشر شده است	احکام مسجد
متنشر شده است	تاکسیران موفق
متنشر شده است	احکام معاملات ملکی
متنشر شده است	احکام پرستاری
متنشر شده است	احکام اعتکاف
متنشر شده است	احکام آرایشگری
متنشر می شود	احکام کشتیرانی
متنشر می شود	احکام تالارهای پذیرایی
متنشر می شود	احکام خیاطی
متنشر می شود	احکام طلا و جواهرات
متنشر می شود	احکام مطبوعات
متنشر می شود	احکام قنادیها
متنشر می شود	احکام سینما
متنشر می شود	احکام مراکز گردشگری

کتابخانه
مکتب